

SATUMAA:

Satakunnan turvemaiden käytön oikeudenmukaisuus ja **ohjauskeinot**

Anu Lähteenmäki-Uutela

Pori 11.6.2026

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Maankäyttö ja oikeudenmukaisuus

Saako maallaan tehdä mitä haluaa?

Kui ei?

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Perustuslaki

- [15 §](#) **Omaisuuuden suoja.** Jokaisen omaisuus on turvattu. Omaisuuuden pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen täyttä korvausta vastaan säädetään lailla.
- [20 §](#) **Vastuu ympäristöstä.** Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Maankäytön ohjaus ja sääntely

- Kaavoitus (maakuntaliitto, kunta): toimintojen sijoittuminen
- Luvitus (LVV, kunta): vesilaki, ympäristönsuojelulaki
- Metsätalous: metsälaki, luonnonsuojelulaki, vesilaki
- Maatalous: nitraattiasetus, fosforiasetus, CAP
- EU:n ennallistamisasetus

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Maankäyttömuotojen hyvyys

- **Taloudellinen tuotto:** turpeesta/ruuasta/puusta/energiasta tuotto maanomistajalle ja yrityksille; verotulot kunnalle ja valtiolle
- **Luonto, ympäristö ja ilmasto:** vaikutukset luontoon, vesiin, maisemaan, muille maanomistajille ja asukkaille, ilmastoon, näiden rahallinen arvo; vaikutukset muille kuin ihmisille
- **Kulttuuriset vaikutukset:** yhteisöllisyys, merkitykset

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Turvetuotanto ja jälkikäyttövaihtoehdot

- **Turvetuotanto** →
 - Maatalous
 - Metsätalous
 - Uusiutuvan energian tuotanto
 - Ennallistaminen

Euroopan unionin
osarahoittama

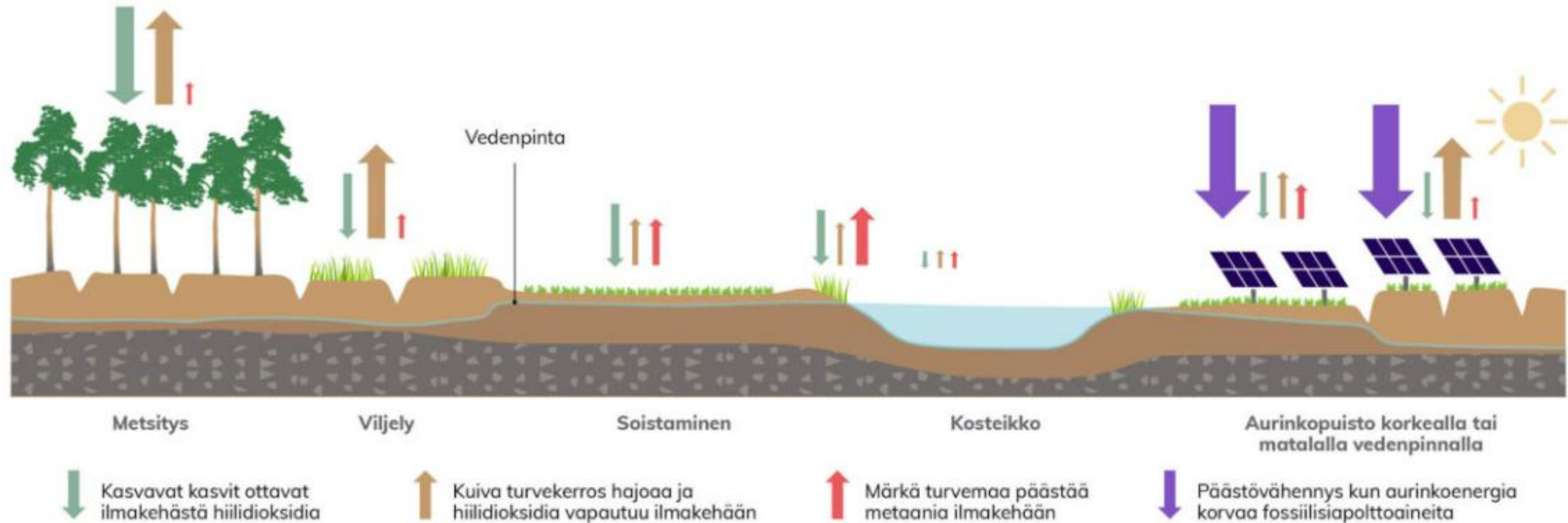

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Turvetuotantoalueen jälkikäyttö ja ilmasto (GTK:n tiivistelmä)

Climate impacts of different forms of after-use. Figure: Geological Survey of Finland GTK.

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Turvetuotanto vaatii ympäristöluvan

- Ympäristövaikutuksia säännellään **lupaehdoilla**
- Esimerkiksi Neova Eurajoella/Eurassa (AVI 96/2015/2), **päästöt vesistöön:**
"vedet on johdettava ... Eurajokeen ... sarkaojarakenteiden, virtausta säätevien patojen ja pumppausaltaiden kautta ... käsiteltävä ympärivuotisesti pintavalutuskentällä ... sarkaojien päissä lietesyvännys, lietteenpidätin ja päisteputket ... kokoojaojiin virtausta säätelevät padot ... auma-alueiden ja ojien välissä suojakaista pintavalutuskentän ja kosteikkojen puhdistusteho: kiintoaine 40 %, kokonaisfosfori 40 % kokonaistyyppi 20 %"

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Turvetuotanto & ilmasto

- (Ympäristölupa **ei ota kantaa ilmastovaikutuksiin!**)
- Turpeen hajoaminen turpeenottoalueella tuottaa päästöjä
- Turpeen poltto tuottaa paljon päästöjä; polttaja tarvitsee päästöoikeuksia; **päästöoikeuksilla on hinta**
- Turpeen käyttö aktiivihiilituotannossa: 25 % hiilestä sitoutuu kestäviin tuotteisiin, 75 % polttoon (HS), **päästöoikeuksia ei tarvita**

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Turvetuotanto ja Suomi (kuva Yle 25.9.2024)

IS 8.2.2026

Turve mainittu: Kurvinen raivostui
Purralle – ”Kaikki petetty!”

Uusi Suomi 2.6.2026

”Kokoomuksesta tuli
linjaus turpeesta –
Puolueen kentällä
ristivetoa”

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Suomaiden viljely, ympäristö ja ilmasto

(kuva: International Peatland Society)

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Suomaiden viljely: ympäristö ja ilmasto

- Maatalouden **ravinnepäästöt** riippuvat lannoitteiden käytöstä, suojakastoista, talven kasvipeitteisyydestä, ilmastonmuutoksesta, sateista
- Turvemaan viljanviljelyn **kasvihuonekaasupäästöt** *suuremmat* kuin turvetuotannon; **viljelijä ei tarvitse päästöoikeuksia** (Tanskassa tarvitsee!)
- **Luonto** pelloilla ja pellonreunoilla; torjunta-aineet

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Kosteikkoviljely (kuva Luke)

Kosteikkoviljely: Korotetaan pohjaveden pintaa ja viljellään märässä maassa viihtyviä tuotantokasveja

Energia
Paju
Osmankäämi
Ruokohelpi

Kasvualusta
Ruokohelpi
Järviruoko
Osmankäämi

Rakennusmateriaali
Osmankäämi
Hieskoivu

**Rehu/
kuivike**
Ruokohelpi
Osmankäämi
Järviruoko

**Erikois-
tuotteet**
Marjat
Kihokki
Koristekäyttö
Biohiili
Nanomateriaalit

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Suometsätalous, ympäristö ja ilmasto

(kuva Turun Sanomat)

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Suometsätalous, ympäristö ja ilmasto

- Suurin osa Suomen kuivatamista soista metsätalousoikeudessa
- Kasvava puu on hiilinielu, mutta turpeen kuivuminen aiheuttaa **maaperäpäästöjä**
- Ravinne- ja kasvihuonekaasupäästöt etenkin **suometsän avohakkuun jälkeen!**

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Kosteikkometsätalous ratkaisuna (kuva Seppo Samuli)

- Turvemaan pohjaveden pintaa nostetaan, turpeen hajoaminen vähenee, samoin kasvihuonekaasupäästöt ja vesistökuormitus; puuntuotanto jatkuu
- Siirtymä vaatii **maanomistajien yhteistyötä**
- Luke 2025: Ojitettujen suometsien metsänhoidon visio

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Energiantuotanto, ympäristö ja ilmasto (kuva Finsilva)

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Energiantuotanto, ympäristö ja ilmasto

- Turvetuotannosta tuulivoimaan tai aurinkovoimaan:
luontovaikutukset esim. lepakoille, kotkille, suurpedoille
- **Monikäytön mahdollisuudet:** energiantuotanto + niityt?
- **Siirtolinjojen** haitat hiilinieluille, luonnolle, maisemalle
(**metsäkatoasetus ei kiellä metsäkatosähköä**)!
- Paneelien ja turbiinien **kierrätys** käyttöiän jälkeen?

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Suoksi ennallistaminen

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Suoksi ennallistaminen

- Suoluonto = **suon lajit** hyötyvät
- Jokamiehen oikeudet, virkistys
- **Ravinnekuormitus** vähenee → vesistön tila paranee → virkistyskäyttöarvo paranee → rantakiinteistöjen arvo nousee (Irwin & Wolf 2022)
- **Hiilen sidonta** kasvillisuuteen ja turpeeseen

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

No mikä olisi oikein: maankäyttö ja oikeudenmukaisuus

- **tunnustava** oikeudenmukaisuus: eri ryhmät lähellä ja kaukana
- **jako**-oikeudenmukaisuus: hyödyt ja haitat
- **menettelytapojen** oikeudenmukaisuus

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Ilmastonmuutos ja perus- ja ihmisoikeudet

- Ilmastokriisin pahentaminen on **valtava ongelma** ihmisten oikeuksille lähellä ja kaukana (kuvat Ympäristö.fi; Ecobio)

Euroopan unionin
osarahoittama

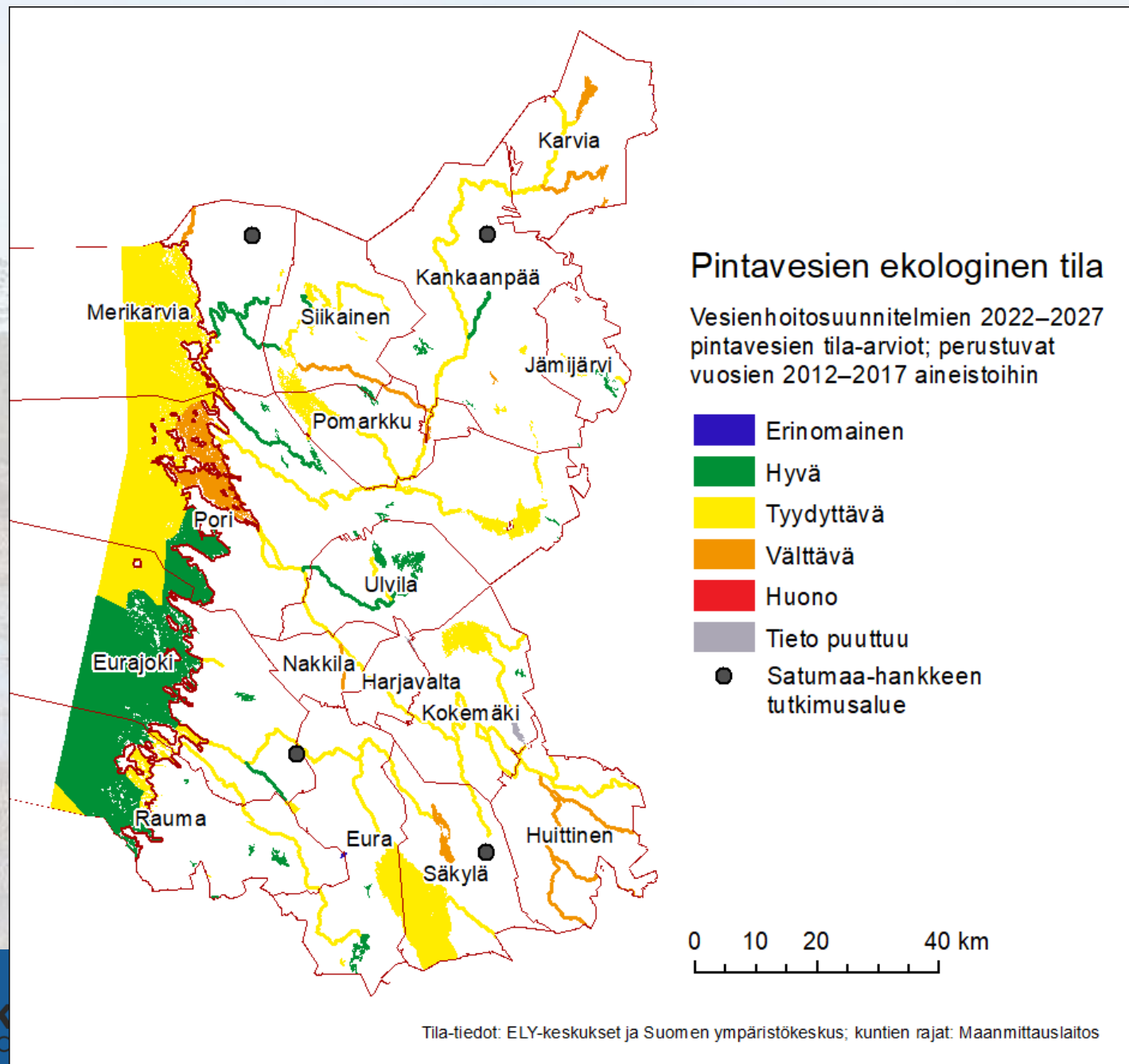

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Maankäyttö ja vesien pilaaminen perusoikeuskysymyksenä

Euroopan unionin osarahoittama

SATAKunta
Regional Council

Sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus & restoratiivinen = korjaava oikeudenmukaisuus

- Aiemmat sukupolvet, *nykyinen sukupolvi*, tulevat sukupolvet
- Hyötyjä niille, jotka kärsineet haittoja, niiden kuuleminen, joita ei aiemmin kuultu
- Nykyisten ja tulevien ihmisten ympäristöperusoikeus
- Maan palauttaminen luonnolle, muille lajeille

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Monilajinen oikeudenmukaisuus

Periaate

Kuvaus ja tavoite

Ekologiset suhteet

Elämänmuotojen riippuvuus toisistaan

Itseisarvo

Ekosysteemien ja lajien itseisarvo

Vastuu ja toimijuus

Ihmisillä vastuu suojella muita

Systeminen oikeudenmukaisuus

Puuttuminen ihmisten ja luonnon kannalta haitallisiin rakenteisiin

Omaisuus

Kyseenalaistaa luonnon yksityisomaisuutena

Edustaminen

Luonnon edustaminen päätöksenteossa

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Entä jako-oikeudenmukaisuus: kenen pitäisi maksaa turvemaiden ennallistaminen?

- a) **aiheuttaja maksaa**: maanomistajat, maankäyttöön perustuvat elinkeinot ja teollisuudenalat: turve, elintarvike, metsä, energia
- b) **hyötyjä maksaa** (esim. toimijat, joiden omaisuuden arvo nousee, matkailusektori)
- c) **varakas maksaa** (esim. teknologiajätit)
- d) **veronmaksaja maksaa** (yritykset jotka tekevät eniten voittoa, yksityiset henkilöt joilla eniten tuloja ja kulutusta)

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Yritysten luontovastuu ja luonnonarvomarkkinat

Luontoarvot Osta luonnonarvoja Ryhdy myyjäksi Löydä välittäjä Oppaat luonnonarvokauppaan Kirjaudu + Fi

Kaikkien ympäristövastuullisten markkinapaikka mahdollistamaan helppoja ja laadukkaita luontotekoja.

2030 Luontokadon pysäyttämistavoite

1.5 M ha Ennallistamispotentiaali

90% Arvostaa luonnon monimuotoisuutta

>50% Euroopan maa-alueet heikentyneet

Nyt myytävänä: 13 luonnonarvokohdetta Tarjoa kohdetta

Maakunta Luonnonarvojen tilanne Myyty Hae Tyhjennä

Luonto

Omistatko maata tai metsää? Voit nyt saada rahaa, jos parannat niiden tilaa

Luonnonarvokauppa tekee tuloaan Suomeen. Pohjois-Karjalassa paikallinen osuuskauppa maksoi metsänomistajille ennallistamisesta.

Maanomistaja on erittäin tyytyväinen tähän luonnonarvokauppaan, joka samalla parantaa hänen lähiluontonsa tilaa. Video: Heikki Haapalainen, Rami Moilanen / Yle.

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

TURUN
YLIOPISTO

Yritysten luontovastuu ja luonnonarvomarkkinat

- suuria yrityksiä sekä rahoitus- ja sijoitustoimijoita koskee **yritysvastuuraportointi**
- esim. ennallistettu suraportointiin menevän ajan ja rahan sijaan tai lisäksi on hyvä tehdä **luontotekoja**
- esimerkiksi ennallistettu suo, siellä pysyvä hiili, suon lajit ja hyvässä tilassa olevat vedet tuovat ennallistajalle jatkuvaa **mainehyötyä**

Tehokkaasti tuloksia luonnon puolesta!

Luonnonelvytys Oy toteuttaa yrityksellesi todellisen ilmasto- ja luontoteon ennallistamalla suon takaisin kohti luonnontilaa. Työmme turvaa pysyvän hiilivaraston, vahvistaa luonnon monimuotoisuutta ja parantaa vesistöjen tilaa.

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Ehdotettu luontolaki

- Ennallistamisasetuksen tavoitteet + Suomen omat luontotavoitteet
- **Luontotyyppikohtaiset ja alueelliset** tavoitteet sekä aikataulut ja vastuutahot
- Edistäisi luonnonarvomarkkinoita

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Johtopäätökset

- **Maanomistaja** päättää maan käytöstä
- EU, eduskunta ja kunnanvaltuusto asettavat **säännöt**
- Kaikkien **perusoikeudet** velvoittavat julkisen vallan käyttäjiä, joilla on **velvollisuus** edistää oikeuksien toteutumista **esimerkiksi sääntelemällä elinkeinosektoreita**

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Ohjauskeinoja oikeudenmukaiseen turvemaiden käyttöön

- Valtio: **kosteikkoviljelyn, kosteikkometsätalouden ja ennallistamisen tukeminen** + lainsäädäntömuutoksia turvemaiden käytön haittojen vähentämiseksi: metsälaki, vesilaki, luontolaki, maankäytön muutosmaksu tai ekologinen kompensatio
- Valtio ja maakunnat: maanomistajien yhteistyön ja alueellisten luonnonarvomarkkinoiden tukeminen
- Maakunnat ja kunnat: hiilinielu- ja luontotavoitteiden asettaminen

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Johtopäätökset

- **Kannattaa ottaa vakavasti:** hiilinielujen ja -varastojen sekä luonnon arvo ihmisille, yhteiskunnalle ja taloudelle, luonnon itseisarvo
- **Kaikki**, joilla julkista valtaa tai markkinavoimaa, voivat tulla haastetuksi *luontokanteessa*, tuomioistuimien voi löytää syy-yhteyden tekemättömyyden ja luonnon tilan välillä

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**

Kiitos

- anu.lahteenmaki-uutela@syke.fi

Anun mielipide:
oikeudenmukaista maankäyttöä
2020-luvulla ei ole hiilivaraston
polttaminen ilmaan eikä vesien
pilaaminen

Euroopan unionin
osarahoittama

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

**TURUN
YLIOPISTO**